

**Розв'язки завдань II (районного етапу)
Всеукраїнської олімпіади з хімії 2016-2017 н.р.**

7 клас

1. $M_r(O_2) = 16 \cdot 2 = 32$,
 $M_r(S_x) = 32 \cdot 8 = 256$,
 $x = M_r(S_x) / A_r(S) = 256 / 32 = 8$.
Відповідь: S_8 .
2. В 1т мінералу міститься 60кг $Mg(CrO_2)_2$ і 940кг $Fe(CrO_2)_2$
 $M_r(Mg(CrO_2)_2) = 192$
 $M_r(Fe(CrO_2)_2) = 224$
 $m_1(Cr) = 104 / 192 \cdot 60 = 32,5$ кг
 $m_2(Cr) = 104 / 224 \cdot 940 = 436,4$ кг
 $m(Cr) = 32,5 + 436,4 = 468,9$ кг, що складає 46,89%
3. Нехай маси цих невідомих сполук дорівнюватимуть 100 г, тоді:
 $m(H) = m(\text{сполуки}) \cdot w(H) = 100 \cdot 0,125 = 12,5$ г
 $\nu(H) = m / M = 12,5 / 1 = 12,5$ моль
Розглянемо першу сполуку. Оскільки у нас елемент ІА групи, то його ступінь окиснення +1, відповідно формула його гідриду буде RH , де R - невідомий елемент.
 $\nu(H) : \nu(R) = 1 : 1$ (тому що у формулі немає ніяких цифр поруч зі значками елементів)
 $\nu(R) = 12,5$ моль
 $m(R) = m(RH) - m(H) = 100 - 12,5 = 87,5$ г
 $M(R) = m / \nu = 87,5 / 12,5 = 7$ г/моль
 R - літій. Формула сполуки LiH (літій гідрид)
Розглянемо другу сполуку. Оскільки у нас елемент VIА групи, то його ступінь окиснення дорівнює +4, а формула гідриду - RH_4
 $\nu(H) : \nu(R) = 4 : 1$ (тому що біля Гідрогену у нас стоїть четвірка, а біля невідомого елемента нічого, тобто одиниця)
 $\nu(R) = 12,5 / 4 = 3,125$ моль
 $m(R) = m(RH_4) - m(H) = 100 - 12,5 = 87,5$ г
 $M(R) = m / \nu = 87,5 / 3,125 = 28$ г/моль
 R - кремній. Формула сполуки - SiH_4 (сілан)
Відповідь: це Літій і Силіцій. Формули сполук - LiH і SiH_4 відповідно.
4. Маса вихлопних газів за рік: $40 \text{ кг} \cdot 131770 = 5270800$ кг
Якщо в році 365 днів, маса вихлопних газів на добу: $5270800 \text{ кг} : 365 = 14441$ кг
Відповідь: 14441 кг або 14т 441 кг
5. У 2,17г ртуті оксиду міститься 2,01г Ртутію ($2,17 - 0,16 = 2,01$ г). Запишемо співвідношення між елементами в цілих числах: $Hg : O = 201 : 16$; отже, на 201 в.о. Ртутію припадає 16 в.о. Оксигену. Формула оксиду: HgO .
6. Експериментальна задача (гіпотетичний експеримент).
  - 1) залізні цвяхи – магніт;
  - 2) суміш помістити в стакан і долити води, перемішати - сіль розчиниться;
  - 3) відстоювання - пісок осяде на дно, тирса спливе на поверхню;
  - 4) фільтрування - тирса на фільтрі, пісок в склянці, фільтрат в колбі-приймачі;
  - 5) випарювання - вода випаровується, сіль кристалізується.

8 клас

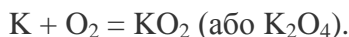
1. Бромід має склад MeBr , його формульна маса складає $(x + 80)$, а хлорид має склад MeCl та формульну масу $(x + 35,5)$. Таким чином:

$$x + 80 = 1,6(x + 35,5)$$

$$x \approx 39.$$

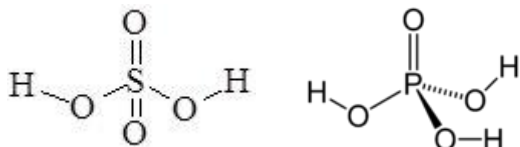
Цей метал – калій.

Взаємодія з киснем супроводжується утворенням надпероксидів (супероксидів):

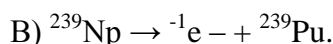
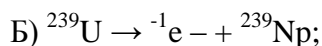
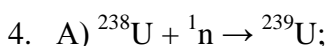

калій надпероксид

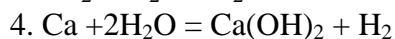
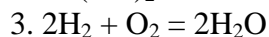
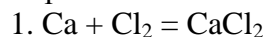
2. В результаті розв'язання завдання виходить на молекулярна маса 98. Така молекулярна маса у сульфатної та у ортофосфатної кислот.

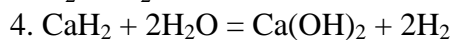
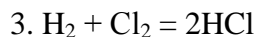
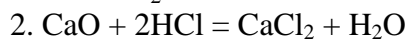
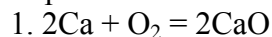
3. а) Можливо: X – S, Y – Al, Z – Cl.
б) Можливо: X – Cr, Y – Fe, Z – Mn.

5. Варіант 1.

Варіант 2.

6. Розчин купрум (II) хлориду має зелене забарвлення, розчин лакмусу при додаванні до кислоти набуває рожевого, а при додаванні до лугу – синього забарвлення. Пробірка, що залишилася, містить розчин барій хлориду.

Після ідентифікації кислоти та лугу, їх можна використати для визначення розчинів солей.

	H_2SO_4	BaCl_2	NaOH	CuCl_2
Розчин лакмусу	рожевий	---	синій	---
H_2SO_4	---	білий осад	---	---
NaOH	---	---	---	синій осад

9 клас

1. Розв'язання:

За умовою задачі: $v(\text{H})=v(\text{O})$. Припустимо, маса розчину 100г, в ньому міститься X моль H_2SO_4 та Y моль H_2O . Тоді:

$$98x + 18y = 100 \quad (1)$$

X моль H_2SO_4 містить $2x$ моль атомів H та $4x$ моль атомів O ; Y моль H_2O містить $2y$ моль атомів H та y моль атомів O . Відповідно:

$$2x + 2y = 4x + y$$

$$y = 2x \quad (2)$$

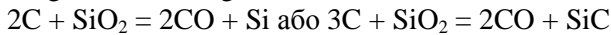
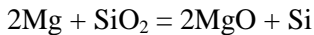
Розв'язуючи систему рівнянь (1) та (2), отримуємо:

$$x \approx 0,75, \quad y = 1,5 \Rightarrow m(\text{H}_2\text{SO}_4) = 0,75 \cdot 98 = 73,5\text{г}, \quad m(\text{H}_2\text{O}) = 1,5 \cdot 18 = 27\text{г}$$

$$\omega(\text{H}_2\text{SO}_4) \approx 73,1\%$$

В новому 30%-вому розчині маса кислоти складе 73,1 г $\Rightarrow m(\text{р-ра})_2 = 73,1/0,3 \approx 243,7\text{г} \Rightarrow V(\text{р-ну}) = 243,7/1,22 \approx 200\text{мл}$.

2. SiO_2

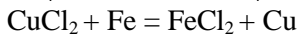
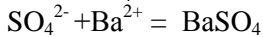
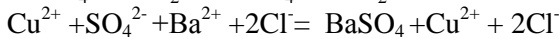
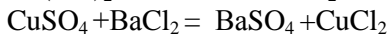
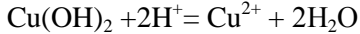
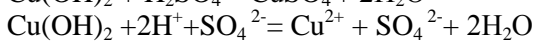
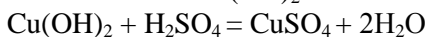
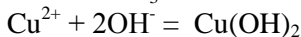
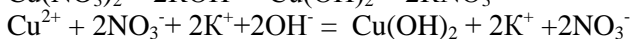
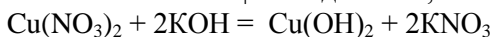
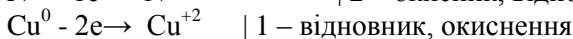
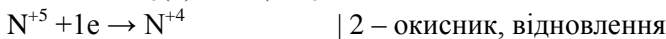
$$3. \quad m(\text{C}_{12}\text{H}_{22}\text{O}_{11}) = (200\text{мл} \cdot 1\text{г/мл}) \cdot 0,01 = 2\text{г}$$

$$v(\text{C}_{12}\text{H}_{22}\text{O}_{11}) = 2\text{г} : 342\text{г/моль} = 0,00585\text{моль}$$

$$N(\text{C}_{12}\text{H}_{22}\text{O}_{11}) = 0,00585\text{моль} \cdot 6,02 \cdot 10^{23} \text{ моль}^{-1} = 3,5217 \cdot 10^{21}$$

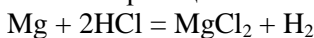
У ванні міститься 2000000мл : 200мл = 1000 +1 склянка. Відповідно, якщо зачерпнути води з ванни, то ми отримуємо $3,5217 \cdot 10^{21} : 1001 \approx 3,5 \cdot 10^{17}$ молекул у склянці.

$$4. \quad \text{Cu} + 4\text{HNO}_3(\text{к}) = \text{Cu}(\text{NO}_3)_2 + 2\text{NO}_2 + 2\text{H}_2\text{O}$$

$$5. \quad \text{Об'єм вуглекислого газу після конденсації водяної пари склав } 4,48\text{л або } v(\text{CO}_2) = 4,48\text{л} : 22,4\text{л/моль} = 0,2\text{моль, відповідно об'єм водню } V(\text{H}_2) = 11,2 - 4,48 = 6,72\text{л або } v(\text{H}_2) = 0,3\text{моль};$$

Рівняння реакцій:

Відповідно, $v(\text{Mg}) = 0,3$ моль, $m(\text{Mg}) = 0,3\text{моль} \cdot 24\text{г/моль} = 7,2$ г.

А $v(\text{MgCO}_3) = 0,2$ моль, $m(\text{MgCO}_3) = 0,2\text{моль} \cdot 84\text{г/моль} = 16,8$ г, разом $m(\text{суміші}) = 24\text{г}$, в якій міститься сумарно 0,5 моль Магнію (як елемента), що складає $m(\text{Mg}) = 0,5\text{моль} \cdot 24\text{г/моль} = 12\text{г}$.

Таким чином, $w(\text{Mg}) = 12\text{г} / 24\text{г} = 0,5$ або 50 %.

$$6. \quad v(\text{MgSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}) = 200\text{г} : 156\text{г/моль} = 1,2821\text{моль.}$$

$$v(\text{MgSO}_4) = v(\text{MgSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}) = 1,2821\text{моль}$$

$$m(\text{MgSO}_4) = 120\text{г/моль} \cdot 1,2821\text{моль} = 153,85\text{г}, \quad m(\text{H}_2\text{O}) = 200 - 153,85 = 46,15\text{г.}$$

Припустимо, що маса розчину, яку ми шукаємо, становить x г. Визначимо масу солі в цьому розчині:

159г р-ну містить 59г солі

x г р-ну ----- a г солі. Звідси, $a = 0,3711x$ (г).

$$m(\text{H}_2\text{O}) = x - 0,3711x = 0,6289x \text{ (г).}$$

Після охолодження до 20°C в розчині залишиться : $(0,3711x - 153,85)\text{г}$ MgSO_4 та $(0,6289x - 46,15)\text{г}$ води.

Можна записати:

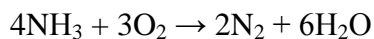
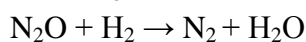
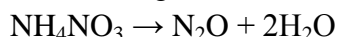
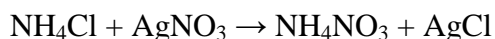
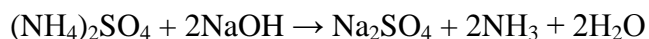
100г води   розчиняє   44,5г солі

$(0,6289x - 46,15)\text{г}$ води ----- $(0,3711x - 153,85)\text{г}$ солі.

Розв'язуючи пропорцію, отримуємо $x = 1461\text{г}$.

10 клас

1. *A* – $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$, *B* - NH_3 , *C* – H_2O , *D* – NH_4Cl , *E* - NH_4NO_3 , *J* – H_2 , *F*- N_2 ,

2. А) Металічні елементи з найбільшою та найменшою хімічною активністю розташовані в першій групі періодичної системи. Отже, елемент *X* – натрій.

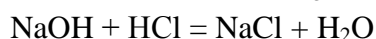
Б) Мінерал – NaCl , галіт. Він є важливим компонентом їжі тварин і людини. Назва «Чумацький шлях» нагадує нам про те, як цінували цей мінерал: за кам'яною сіллю чумаки їздили до Криму.

В) NaHCO_3 – питна сода

Na_2CO_3 – кальцинована сода

NaOH – каустична сода

Г) $\text{NaOH} + \text{CO}_2 = \text{NaHCO}_3$

3. Зелене забарвлення сполуки Купруму (II) – це комплексна сполука. Її склад встановлюється за розрахунком:

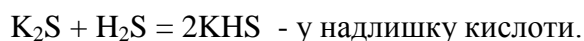
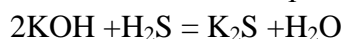
$$M(\text{сполуки}) = 64/0,308 = 208.$$

$$\text{Число атомів Хлору в сполуці: } n = 208 \cdot 0,683 / 35,5 = 4.$$

Відповідно, в сполуці є ще один елемент, на який приходиться $(208 - 64 - 142) = 2\text{г/моль}$ в загальній молярній масі сполуки. Вочевидь, це два атоми Гідрогену. Таким чином, склад сполуки зеленого кольору -

4. Розраховуємо кількість речовин за умовами задачі: $m(\text{KOH})=500 \cdot 0,056=28\text{г}$, $\nu(\text{KOH})=0,5\text{моль}$; $\nu(\text{H}_2\text{S})=8,4/22,4=0,375\text{моль}$.

Рівняння можливих реакцій:

0,5моль KOH реагує повністю, витрачається 0,25моль H_2S , отримується 0,25моль K_2S , залишок H_2S кількістю 0,125моль витрачається на утворення 0,25моль моль KHS за другим рівнянням, при чому частково розчиняється утворений K_2S . Таким чином, в розчині знаходяться: залишок K_2S кількістю 0,125моль та 0,25моль KHS .

Маса розчину складається з мас вихідних компонентів:

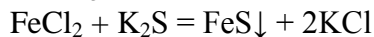
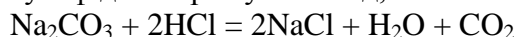
$$m(\text{р-ну})=500 + 0,375 \cdot 34= 512,75 \text{ г}$$

$$\omega(\text{KHS})=0,25 \cdot 72/512,75=0,035 \text{ або } 3,5\% \quad \omega(\text{K}_2\text{S})=0,125 \cdot 110/512,75=0,0268 \text{ або } 2,68\%.$$

5. $\text{C}_3\text{H}_5\text{N}_3\text{O}_9$ або $\text{C}_3\text{H}_5\text{O}_3(\text{NO}_2)_3$ - тринітрогліцерин

6. 1) При розчиненні в воді в розчині будуть міститись тільки Na^+ .

2) При розчиненні в хлоридній кислоті з подальшою обробкою розчину будь-яким розчинним сульфідом отримуємо осад, який містить тільки Fe^{2+} .

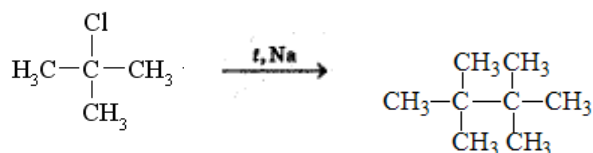
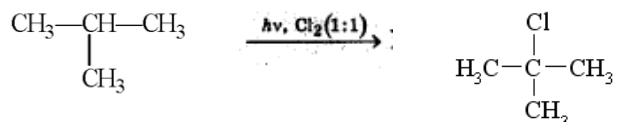
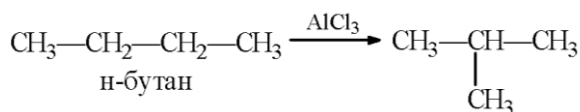
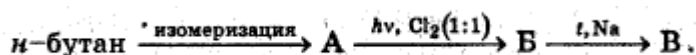

3) При розчиненні суміші в розведеній сульфатній кислоті в осаді містяться тільки Ba^{2+} .

11 клас

1. Розв'язування:

2. $\omega(\text{H})=100-(72,2+24,41)=3,39\%$

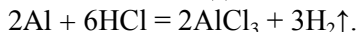
$$\text{C}_x\text{H}_y\text{O}_z \quad x : y : z = (24,41/12) : (3,39/1) : (72,2/35,5) = 1 : 1,67 : 1 = 3 : 5 : 3$$

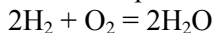
$$M(\text{C}_3\text{H}_5\text{Cl}_3)=147,5\text{г/моль}$$

3. Алюміній - метал, при взаємодії з водними розчинами кислот метали часто витісняють водень (газ В). Вочевидь, мова йде про водний розчин хлороводню (газ А), густина якого за воднем становить 18,25, оскільки густини газів, виміряні в однакових умовах, відносяться як їх молярні маси.
 $D1 / D2 = M1 / M2$

Рівняння взаємодії алюмінію з водним розчином газу А (з хлоридною кислотою):

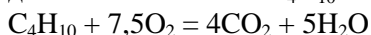
Під час горіння водню в кисні утворюється речовина (D) - вода:

4. $1\text{об'єм O}_3 = 1,5\text{ об'ємам O}_2$;

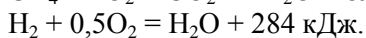
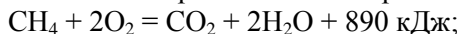
Нехай суміші 1л; в 1 л такої суміші O_3 і O_2 міститься 0.15л O_3 і 0.85л O_2 . З огляду на $1\text{O}_3 = 1,5\text{O}_2$, всього кисню $0,85\text{л} + 0,225\text{л} = 1,075\text{л}$;

для спалювання 40л C_4H_{10} необхідно з рівняння

$$40 \cdot 7,5 = 300\text{л O}_2 \text{ або } 300 / 1,075 = 279\text{л суміші озону і кисню.}$$

5. Запишемо термохімічні рівняння горіння газів:

Загальна кількість молей газів в суміші $6,72 / 22,4 = 0,3\text{моль}$.

Нехай у вихідній системі було x моль метану, тоді кількість водню в суміші складає $(0,3 - x)$ моль.

Енергетичний баланс процесу згоряння можна записати у вигляді рівняння:

$$890x + 284(0,3 - x) = 148, \text{ вирішуючи яке, отримаємо: } x = 0,1\text{ моль.}$$

Це означає, що спалили суміш 0,1 моль CH_4 і 0,2 моль H_2 .

Відповідно до стехіометрії рівнянь горіння на спалювання необхідно затратити $(0,1 \cdot 2 + 0,2 \cdot 0,5) = 0,3$ моль, або $0,3 \cdot 22,4 = 6,72$ л, O_2 .

6. *Експериментальна задача (гіпотетичний експеримент)*

Рішення: З повітря перегонкою отримуємо N_2 і O_2 , з кухонної солі електролізом розплаву - Na і Cl_2 .

а) $\text{H}_2 + \text{Cl}_2 \rightarrow 2\text{HCl}$ (розчин HCl у воді - хлоридна кислота);

б) $2\text{H}_2 + \text{O}_2 \rightarrow 2\text{H}_2\text{O}$;

$2\text{Na} + 2\text{H}_2\text{O} \rightarrow 2\text{NaOH} + \text{H}_2\uparrow$ (NaOH - гідроксид);

в) $\text{N}_2 + 3\text{H}_2 \rightleftharpoons 2\text{NH}_3$ (процес проводиться при підвищеному тиску, каталізатор Pt),

$\text{NH}_3 + \text{HCl} \rightarrow \text{NH}_4\text{Cl}$ (сіль);

г) $4\text{NH}_3 + 5\text{O}_2 \rightarrow 4\text{NO} + 6\text{H}_2\text{O}$ (каталізатор - Pt),

$2\text{NO} + \text{O}_2 \rightarrow 2\text{NO}_2$ (кислотний оксид);

д) $2\text{Na} + \text{O}_2 \rightarrow \text{Na}_2\text{O}_2$;

$\text{Na}_2\text{O}_2 + 2\text{Na} \rightarrow 2\text{Na}_2\text{O}$ (основний оксид).